

3. Островська К.О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги. Навчальний посібник / К.О. Островська. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 110 с.
4. Тарасун В, Хворова Г. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів / За наук. ред. В.Тарасун – К.: 2004. – 103 с.
5. Шульженко Д. Аутизм — не вирок. / Д. Шульженко. — Львів: Кальварія, 2010. — 224 с.

СТРАТЕГІЧНЕ МИСЛЕННЯ VS КЛІПОВЕ МИСЛЕННЯ У ПРАКТИЧНІЙ ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Олена Конотон, кандидат педагогічних наук, доцент, докторант
Київський національний лінгвістичний університет (Україна)*

STRATEGIC THINKING VS CLIPPING THINKING THROUGH STUDENTS' PRACTICAL FOREIGN LANGUAGE TRAINING

*Olena Konotop, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Doctoral Student
Kyiv National Linguistic University (Ukraine)*

***Анотація.** У статті досліджено теоретичні питання критичного і кліпового мислення. Розкрито важливість і актуальність цих типів мислення під час підготовки сучасного студента та окреслено чинники, які сприяють їх ефективному функціонуванню в освітньому процесі.*

***Ключові слова:** стратегічне мислення, кліпове мислення, іншомовна підготовка студентів.*

***Abstract.** The article explores the theoretical issues of critical and clip thinking. The importance and relevance of these types of thinking in the preparation of the modern students are revealed and the factors that contribute to their effective functioning in the educational process are outlined.*

***Key words:** strategic thinking, clip-thinking, students' foreign language training.*

Реформування вітчизняної вищої освіти, входження її у світовий та європейський простір, перехід до інформаційного суспільства, вимагають від студентів закладів вищої освіти (ЗВО) сформованості умінь працювати в умовах постійного потоку наукової інформації, здатності до самостійної роботи, самонавчання, самоконтролю та об'єктивної самооцінки власної навчальної діяльності, рефлексії. У сучасних вимогах до іншомовної підготовки студентів освітнього ступеня «бакалавр» немовних ЗВО зростає роль умінь здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати, поповнювати та оцінювати її, застосовувати різні способи пізнавальної і творчої діяльності [7, с. 5]; ключові міжнародні документи Ради Європи з мовної політики і освіти — Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003) [5] та Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors (2018) [11] визначають навчально-стратегічну компетентність (НСТК) пріоритетним напрямком освіти. Отже, проблема формування НСТК і відповідно стратегічного мислення у сучасних студентів ЗВО є вкрай актуальною і важливою.

Стратегічне мислення є однією з важливіших компетентностей у сучасному світі. З 1990-х років спостерігається значний інтерес науковців щодо дослідження цієї проблеми (Виханський О.С., 2016; Петров А.Н., 2017; Стрекалова Н.Д., 2018, Константинов Г.Н., 2015, Омає К., 2007; Liedtka J.M., 1998; Bonn I., 2001, 2005; Caporale B., 2015; Casey A., Goldman E., 2001; Chevallier A., 2016; Dixit A., Nalebuff J., 2010; Goldman E., 2007; Mintzberg H., 1994 та ін.), проте слід відмітити, що тематика стратегічного мислення найбільш популярна в економіці та управлінні. Сьогодні у науковій літературі категорія «стратегічне мислення» недостатньо вивчена для методики навчання іноземної мови (ІМ).

Наведемо декілька класичних тлумачень терміну «стратегічне мислення» відомих науковців. Mintzberg Н. (1994) вважав, що це концептуальний креативний процес, який пов'язаний з роздумами крізь призму конкурентної переваги в основу якого покладено творчість і інтуїція, а мета – формування бачення того, у якому напрямку і як рухатися далі [13]. Liedtka J.M. (1998) визначала стратегічне мислення як особливий спосіб мислення, для якого характерні: системне (цілісне) бачення перспективи; сфокусований намір у майбутньому; інтелектуальна гнучкість (інтелектуальний опортунізм); мислення у часі (динаміка); генерація і перевірка гіпотез [12]. Стрекалова Н.Д. (2018) описувала його як особливий, складний вид інтелектуальної керуючої діяльності, здійснення якої залежить від набору компетентностей, які пов'язані з генеруванням нового розуміння бізнесу щодо досягнення конкурентної переваги, розробки і вибору нових, релевантних стратегій і стратегічних дій, які забезпечують зростання ефективності [10].

На основі узагальнення даних, отриманих Н.Д. Стрекаловою [10, с. 395], дамо робоче визначення поняття «стратегічне мислення» для навчального процесу формування НСтК студентів немовних ЗВО під час вивчення ІМ: стратегічне мислення — особливий, складний вид інтелектуальної діяльності, здійснення якої залежить від набору компетентностей, які пов'язані з генеруванням нового для досягнення конкурентної переваги, розробкою і вибором нових, релевантних стратегій і стратегічних дій, які забезпечать ефективний навчальний розвиток студента.

Останнім часом багато дослідників у різних галузях (Гиренок Ф.І., Гич Г.М., Докука С.В., Курбатов В., Маклюен М., Сімакова С., Семеновських Т.В., Тоффлер Е., Фрідман О., Фрумкін К.Г. тощо), відмічають таке явище, як «кліпове» мислення (в англійській літературі використовується термін *netthinking*, тобто *net-мислення*). Термін «кліпове мислення» походить від англійського «a clip», що означає уривок, наприклад, фрагментом фільму, тексту або вирізки із журналу/газети. Як на причину виникнення феномену кліпове мислення науковці вказують, що «внаслідок експоненціального зростання кількості інформації людям доводиться трансформувати свої когнітивні стратегії та встигати обробляти більшу кількість повідомлень за менший проміжок часу, що призвело до виникнення поняття «кліпового» мислення» [4, с. 175].

Російський філософ Гіренко Ф.І. першим увів термін «кліпове мислення». Дослідник вважає, що зараз відбувається зміна класичного лінійного мислення на повну протилежність – «абсолютну нелінійність», якій не притаманний понятійний апарат, а лише частково суб'єктивне сприйняття [1].

Наведемо кілька класичних тлумачень терміну «кліпове мислення». Горлач Д.А. стверджує, що «це психічне явище, яке характеризується фрагментарною моделлю сприйняття інформації, де процес відображення об'єктів відбувається без заглибленого послідовного розмежування і поєднання, поверхнево і алогічно, зі швидким безсистемним переключенням. Результатом такої «перцепції» є відсутність цілісної картини, проте масив охопленої інформації є набагато більшим ніж, скажімо, коли «вмикається» понятійне мислення за той же проміжок часу» [3, с. 46]. Гич Г.М. вважає, що «кліпове» мислення – це процес відображення безлічі різноманітних властивостей об'єктів без урахування зв'язків між ними, що характеризується фрагментарністю інформаційного потоку, алогічністю, повною різноманітністю інформації, яка надходить до людини, високою швидкістю її надходження та сприймання» [2, с. 38]. Семеновських Т.В. вказує, що : «...кліпове» мислення – це процес віддзеркалення багатьох різноманітних властивостей об'єктів без урахування зв'язків між ними, що характеризується фрагментарністю інформаційного потоку, алогічністю, повною різноманітністю отриманої інформації, відсутністю цілісної картини сприйняття оточуючого світу» [8].

З одного боку, кліпове мислення як фрагментарне і хаотичне, може нести в собі певні загрози для безпеки соціуму, оскільки це мислення споживача дозованої інформації, яка мозаїчно препарована, молекулярно виокремлена і в доступній формі подана, орієнтоване на просту нагальну потребу, задоволення якої є те, на що орієнтоване мислення цього рівня, –

отримання нової інформації; це спрощене мислення, яке не дозволяє людині бути цілісною, глибокою, особистісною [6, с. 73], а з іншого боку, «... кліпове мислення стає одним зі способів адаптації до сьогоденних умов життя» [9, с.108].

Отже, в умовах становлення кіберсуспільства та стрімкого розвитку основних засобів комунікації в ньому, змінюється культура сприйняття інформації. Світ цифрових технологій стає визначальними у формуванні психофізіологічних особливостей сучасної молоді. Однією із яких є поява кліпового мислення, що передбачає не вміння зосереджуватися на конкретному об'єкті, фрагментарність відображення інформаційного потоку з високою швидкістю переключення фрагментів інформації, без урахування зв'язків між ними, непослідовність сприйняття інформації, відсутність цілісного сприйняття змісту інформації та його рефлексивного засвоєння. Але його перевагою є велика швидкість обробки інформації, динамізм у пізнавальній діяльності.

За таких умов, на нашу думку, під час освітнього процесу, по-перше, педагоги повинні враховувати обидва типи мислення – кліпове і стратегічне і підтримувати баланс між ними; по-друге, дослідити ефективне співвідношення між цими видами мислення, враховуючи різні організаційні форми навчання – лекційні, практичні заняття та самостійну роботу студентів; по-третє, важливим є визначення певної ієрархії стратегій, які допоможуть активізувати ці типи мислення, по-четверте, підібрати необхідні засоби для такого навчання.

Список використаних джерел:

1. Гиренок Ф. И. Метафизика пата (косноязычие усталого человека) / Ф.И.Гиренок. – М: Лабиринт, 1995. – 201 с.
2. Гич Г.М. «Кліпове» мислення молоді: друг чи ворог навчання? // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «КиєвоМогилянська академія»]. Серія: Педагогіка. – 2016. – Т. 269. Вип. 257. – С. 38–42. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2016_269_257_8
3. Горлач Д.А. Феномен «кліпового мислення» в контексті радикалізації перетворень інформаційного середовища // Вісник Книжкової палати. – 2016. - № 5. – С. 45-48.
4. Докука С.В. Клиповое мышление как феномен информационного общества / С.В. Докука // Общественные науки и современность. – М., 2013. – № 2. – С. 169-176.
5. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.
6. Курбатов В. И. Символическое виртуальное сетевое мышление: новая эпоха, или эпоха новостей / В.И. Курбатов // Гуманитарий Юга России, 2013. – № 1. – С.64- 74
7. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок, В. О. Іваніщева, Л. Й. Клименко, Т. І. Козимирська, С. І. Кострицька, Т. І. Скрипник, Н. Ю. Тодорова, А. О. Ходцева. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
8. Семеновских Т.В. «Клиповое мышление» – феномен современности / Т.В. Семеновских // Оптимальные коммуникации (ОК): Эпистемический ресурс Академии медиаиндустрии и кафедры теории и практики общественной связности РГГУ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://jarki.ru/wordpress/2013/02/18/3208/>.
9. Симакова С. И. Клиповизация мышления у молодежи как следствие развития визуальных коммуникаций в СМИ [Электронный ресурс] / С.И. Симакова. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/klipovizatsiyamyshleniya-u-molodezhikak-sledstvie-razvitiya-vizualnyhkommunikatsiy-v-smi>.
10. Стрекалова Н.Д. Стратегическое мышление менеджеров: сущность, проблемы и подходы к развитию // Вестник СПбГУ. Менеджмент. – 2018. – Т.17. Вып. 3. – С. 384-411.
11. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors, 2018. – 235 p.
12. Liedtka, J. (1998). Strategic thinking; can it be taught?, Long Range Planning, 31, (1), P. 120-129.
13. Mintzberg, Henry (1994). The rise and fall of strategic planning. New York: The Free Press.